

جلسه ۲۰۲

اهمیت و خصوصیات دهه اول ماه ذی الحجة الحرام

أعوذ بالله من الشيطان الرجيم

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين

و صَلَّى اللهُ عَلَى سَيِّدِنَا وَ نَبِيِّنَا أَبِي لَمَّةٍ مُحَمَّدٍ سَلَامًا

و عَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَ اللَّعْنَةَ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ

به مناسبت ایام ذی حجّه و عنایتی که بزرگان نسبت به این ایام داشته‌اند و تذکراتی که می‌داده‌اند، آن بحث مستمرّ خودمان را ان‌شاءالله به جلسه‌ای دیگر موکول می‌کنیم و قدری راجع به مطالبی که بیشتر باید به آن توجّه بشود - گرچه بسیاری از آن‌ها را، یا همه آن‌ها را رفقا اطلاع دارند، اما از باب تذکر و تکرار آن مطالب - می‌پردازیم.

این ایام، ایام مبارکه‌ای است و توجّه خاصّ و عنایت خاصّی نسبت به این ایام هست که از سایر ایام آن را متمایز می‌کند. دهه اول شهر ذوالحجّه الحرام، از معدود ایامی است که بنا بر فرمایش بزرگان، اهل معرفت برای آن ایام خاص، از قبل انتظار می‌کشیدند. و به همین جهت در اربعین حضرت موسی علیه السلام هم این مسئله به چشم می‌خورد.

در آیه قرآن نسبت به این مسئله اشاره شده که می‌فرماید: ﴿وَوَاعَدْنَا مُوسَى ثَلَاثِينَ لَيْلَةً﴾؛ ما با حضرت موسی سی روز را وعده برای مناجات و حالت خاص در کوه طور قرار دادیم. آن ایامی که نسبت به آن، در روایات داریم حضرت موسی در آن ایام نه چیزی خورد، و نه آشامید و نه لحظه‌ای او را خواب در ربود. و این همان حالت جذبه است که برای سالک پیدا می‌شود و در آن حال گرچه به امور عادی می‌پردازد و به مسائل ظاهری، ولی کشش روحی و انجذاب نفسی، دیگر مجالی برای پرداختن به جسم برای او نمی‌گذارد.

---

<sup>۱</sup>سوره الأعراف (۷) آیه ۱۴۲.

این حال برای خیلی از سلاک ممکن است پیدا بشود. البته موقت است، و ممکن است در یک روز پیدا بشود، ممکن است در یک هفته پیدا بشود، ممکن است در یک ساعت. برای بعضی از افراد این مسئله در طول شب پیدا می‌شود و گاهی از اوقات ممکن است اشتداد پیدا بکند به حدی که توان را ببرد و غلبه بر نفس کند.

در زمان رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم، امیرالمؤمنین علیه السلام که هنوز به مرتبه ولایت و امامت نرسیده بودند، چون در یک زمان دو امام امکان ندارد و از نقطه نظر سیر نزولی ولایت در نشئات مادون و در عوالم مادون باید نفس، نفس واحده باشد - لذا در آن زمان رسول خدا هم پیامبر بودند و هم امام، هر دو جنبه را حضرت دارا بودند. بعد از ارتحال پیامبر، امامت و ولایت به امیرالمؤمنین علیه السلام رسید، با همان کیفیت خاص. و این منافاتی ندارد با اینکه حالا امیرالمؤمنین در زمان خود پیغمبر به بعضی از کارهای خارق العاده دست می‌زد. ممکن است یک شخص به همان مرتبه ولایت نرسیده باشد ولی در عین حال یک همچین اموری برای او حاصل شود.

در جریان جنگ خیبر داریم حضرت وقتی در قلعه را از جا درآوردند و پل قرار دادند برای حرکت افراد، خب این با توان و استعداد و با قوت عادی امکان پذیر نیست. لذا خود حضرت می‌فرمایند: «ما قلعتُ بابَ خیبر بالقوة الجسدانیة»؛ «من باب خیبر را با قوه جسدانی یا جسمانی نکندم؛ و با یک نیرو و توان دیگری بوده است. یا معجزاتی که از امیرالمؤمنین علیه السلام مثل ردّ شمس، تحقق پیدا کرد، آن ردّ شمسی که در زمان رسول خدا بود، و رسول خدا به امیرالمؤمنین فرمود که: «یا علی خورشید را برگردان!»

حضرت نفرمود: من برمی‌گردانم تو نمازت را بخوانی؛ حضرت فرمودند: «تو برگردان!» و این طور هم نبوده که حضرت در واقع بخواهند برگردانند منتها به پای امیرالمؤمنین بخواهند بنویسند که مردم این طور تصور کنند. واقعا به امیرالمؤمنین فرمودند: تو این کار را انجام بده. و انجام این کار هم از نفس رسول خدا تحقق پیدا می‌کند. عجیب اینجاست که ما اصلا دو ولایت نداریم؛ ما یک ولایت داریم و همان یک ولایت در همه عالم وجود حاکم است و کاربرد دارد و همان راه‌گشاست و همان همه کارها را انجام می‌دهد. یک ولایت بیشتر نیست و یک قدرت بیشتر نیست، گرچه خود شخص در هنگام انجام آن فعل و آن تصرف نسبت به این قضیه آگاه نباشد. در واقع

---

<sup>۱</sup> الخرائج و الجرائح، ج ۲، ص ۵۴۲.

آن ولی است که این عمل را انجام می‌دهد، لذا در بعضی از اوقات همین شخص هرکاری می‌کند انجام نمی‌شود! همین شخصی که ده دقیقه پیش فلان عمل را می‌توانست انجام بدهد، فلان تصرف را می‌توانست بکند. ولی این طور نیست که عالم بی حساب باشد، و هرکس هرکاری خواست بتواند انجام بدهد، هرچیزی حسابی دارد.

امیرالمؤمنین علیه السلام به دستور رسول خدا آن خورشید را برگرداندند. این ایراد ندارد؛ ممکن است یک شخصی امام نباشد و دارای این ولایت باشد، این ولایت در سایه و زیرمجموعه آن ولایت کلی است که در نفس رسول خداست. همین عمل را آصف برخیا وزیر حضرت سلیمان هم انجام داد، و در حالی که حضرت آصف متّصف به آن ولایت کلی نبود. ولایت جناب آصف ولایت جزئیّه است، و او با آن ولایت جزئیّه است که همه کار می‌تواند انجام بدهد؛ چه برسد به روزی که او به ولایت کلی برسد که دیگر چه خواهد کرد! با یک ولایت جزئی و مختصری که در قدرت و توانش قرار داده بودند، تمام عالم را می‌توانست زیر و رو کند؛ آن وقت می‌گویند امام کاری نمی‌تواند انجام بدهد! عجب! چقدر ما از مرتبه پرت هستیم! و چقدر از قضایا و مسائل به دور هستیم!

در زمان پیامبر، امیرالمؤمنین علیه السلام به همین جذبه‌هایی که برای حضرت موسی اتفاق افتاد، حتی به نحو شدیدتر دچار می‌شدند.

داستان آن شخص که آمد و دید که امیرالمؤمنین افتاده و تصوّر کرد که حضرت از دنیا رفته و آمد دوان دوان به منزل حضرت زهرا و گفت: من دیدم علی از دنیا رفت.

حضرت فرمودند: خب قضیه چگونه بود؟ چه چیزی دیدی؟

وقتی شرح آن ماجرا را داد، حضرت فرمودند: علی هر شب به همین کیفیت هست.

در آن زمان حضرت به این وضعیّت بوده‌اند، حالاتشان به این نحو بوده، ولی یک همچنین حالاتی پس از رسیدن به مرتبه ولایت و امامت کلیّه از آن حضرت دیگر دیده نشد. و همین قضیه را نیز راجع به اولیا و بزرگان و اهل معرفت هم نقل می‌کنند. در مراتب رفت و برگشت، در مراتب توجّه و انجذاب و رجعت، قبل از رسیدن به ملکه تامّه، و قبل از حصول فعلیّت و استقرار، همچنین مطالبی هست و نقل شده و حتی دیده شده است.

این مسئله مربوط به حضرت موسی علیه السلام بوده که خداوند در این مدّت آن طور حالت جذبه برای آن حضرت به وجود آورد که در تمام این مدّت این جسم احساس خواب و احساس گرسنگی و احساس تشنگی نکرد! و هیچ بعید نیست، و اشکالی هم ندارد. وقتی که انسان بتواند به

واسطه قوای روحی بر قوانین ماده حکومت کند و غلبه کند، این بدن در تحت تسخیر نفس درمی آید و سر سوزنی تغییر و تحوّل در او پیدا نمی شود. این یک قسمت قضیه است. البته در بعضی از حالات دیگر هست که مشابه این حال است و تأثیر روی بدن می گذارد اما به این ارتباط ندارد، آن یک مسائل دیگری است.

و در این حال حضرت موسی به این کیفیت حضرت بود؛ که داریم «لم ینم و لم یأکل و لم یشرّب»<sup>۱</sup> نه خواب حضرت را گرفت و نه جرعه آبی در عرض این مدت نوشید و نه به چیزی نیاز پیدا کرد. چقدر خوب است! چقدر خوب است! آدم دیگر از خوردن و خوابیدن راحت می شود! حالا یک روز به جایی می رسد که آدم به جای اینکه غذا بخورد و تشنه بشود، یک قرص به آدم بدهند و دیگر آدم روزی یک قرص بخورد و خیالش راحت بشود و دیگر مدام به این مسائل نپردازد.

چون بالاخره این خوردن‌ها و این آشامیدن‌ها جنبه مقدّمی دارد، نه اینکه جنبه اصلی و موضوعی داشته باشد؛ و انسان به مراتبی از لذّات معنوی و روحی دست پیدا می کند که اصلاً نمی توان آن را وصف کرد. مرحوم آقا یک وقت می فرمودند: ما کربلا بعضی از شب‌ها بود که می نشستیم با مرحوم آقای حداد به صحبت و گفت و گو، حالا چه می گفتند خب دیگر بماند! نه ما تصوّر آن مطالب را داریم و نه آنها چیزی از آن به ما فرمودند.

و می فرمودند: ساعت هم دیگر دیر می شد، مخصوصاً که ملاقات‌ها و زیارت‌های ایشان در زمستان انجام می شد به همان جهتی که خودشان در روح مجرد آورده‌اند. و وقتی که پاسی از شب می گذشت همین طور نشسته بودند به صحبت و ردّ و بدل کردن مسائل و مطالب و چه بسا بدون تکلم! آن خیلی مهم است! بدون کلام، بدون سخن، بدون حرف زدن، و بنده خودم در یک مورد شاهد بودم - یا بیشتر - که همین طور ساعت‌ها گذشت و یک کلام هم سخن ردّ و بدل نشد، و در عین توجّه و در عین حضور صد در صدی، اینها قرار داشتند.

اینها چیزهایی است که ما اصلاً نمی فهمیم، حالا خدا قسمت کند، فقط همین را می توانیم بگوییم که خدا قسمت کند.

و ایشان می فرمودند: خیلی اتفاق می افتاد شب‌هایی که همین طور صحبت می کردیم و به گفت و گو مشغول بودیم و اهل بیت آقای حداد هم بنده خدا غذا درست کرده بود و حرص و جوش

---

<sup>۱</sup> بحار الأنوار، ج ۶۰، ص ۷۹.

غذایش را می خورد، که حالا این غذایی که درست کرده ممکن است بماند! ایشان بلند شده زحمت کشیده و این ها دارند مدام صحبت می کنند! مرتب می آمد و می گفت که چقدر حرف می زنید؟! خیلی هم زن ساده ای بود، من در طفولیت ایشان را دیده بودم. خیلی زن ساده، صاف، پاک و بی غلّ و غشی بود، از شدت صافی و سادگی یک مقدار هم آن طرف افتاده بود!

ایشان از آن طرف مدام غُر می زد: مرتب دارید حرف می زنید، چرا سفره را نمی اندازید؟! اینها هم اعتنا نمی کردند و مشغول مشغول بودند.

واقعا اینها چه عوالمی داشتند و ما در کجا سیر میکنیم؟! ما عصر که می شود همه اش به دنبال این هستیم شب شام چه داریم؟ صبح که می شود دنبال این هستیم ظهر ناهار چه داریم؟! مدام دارد می گوید چرا سفره نمی اندازید؟! اینها می گفتند ولش کن! - آقا می فرمودند: - تا اینکه دیگر حوصله آقای حداد سر می آمد، می فرمودند: «آقا سید محمدحسین پاشو سفره را ببنداز، یک شامی به گردنمان افتاده، خلاصه رهایمان هم که نمی کند! بیا بخوریم راحت شویم! راحت شویم! بخوریم و راحت شویم و برویم به کارمان برسیم!»

اینها این طور بودند، حالشان این طور بود. می گفتند: بلند شویم شام را بخوریم دیگر، این بنده خدا درست کرده و مدام به در می زند، رها نمی کند! مدام می آید می گوید: چرا مسئله این طور است؟ خب خوش به حالشان! امام سجّاد علیه السلام در آن مناجات محبین، واقعا حضرت عجیب می فرماید. حضرت می فرماید: «إلهی من ذا الذی ذاق حلاوة محبّتك...»<sup>۱</sup>؛ خدایا کیست که یک ذره از محبتت را به او چشاندی «فرا من دونک بدلاً؟!»؛ بیاید غیر از تو کسی را انتخاب کند «و فابتغی عنک حولاً»؛ بیاید جای دیگر برود، بیاید ذهن خودش را به جای دیگر معطوف کند. اینها در چه حالی بودند؟ در کجا بودند؟ اصلاً نمی خواستند تنازل کنند، نمی خواستند ذهنشان را، فکرشان را به این مسائل دیگر معطوف کنند.

خلاصه حضرت موسی در این اربعین، نه خورد و نه آشامید و نه خوابید. دائماً در تمام مدت در حال جذب بود. از آن جذبه هایی که اگر خدا قسمت کند، و یک خرده اش را اگر به ما بدهد، یک خرده اش را، تمام عالم را ما با ما فیها و من فیها کنار می گذاریم! هم هر چه هست و هم هر که هست، هر دو را به کناری می گذاریم و دیگر اصلاً انسان نمی تواند توجه کند؛ حالت تهوع پیدا می کند اگر

---

<sup>۱</sup> قسمتی از دعای خمسی عشر - مناجات محبین

بخواهد ذهن و فکر خودش را به مسائل دیگر بیاورد.

واقعا در این مجالسی که خب مجالس ذکر است و مجالس توجّه است، مجالس صحبت از محبوب است، مجالس سخن از محبوب است، سخن از معشوق است، یاد بزرگان است، ذکر بزرگان است، آدم بلند شود بیاید حرف‌های سیاسی بزند، حرف‌های اجتماعی بزند: گران شد، ارزان شد، خراب شد، درست شد، این چیست؟! تهوع آور است، تهوع می‌آورد، انقلاب برای انسان می‌آورد، خراب می‌کند، فضا را خراب می‌کند، نفس را خراب می‌کند، فکر را خراب می‌کند، صعود را خراب می‌کند، عروج را به هم می‌ریزد؛ یک حرف همه را خراب می‌کند.

- آقا در خیابان می‌آمدیم فلان کس این را گفت.

گفت که گفت! این که به درد اینجا نمی‌خورد عزیزم!

- فلان کس گفته فلان قضیه اتفاق می‌افتد!

به جهنم که اتفاق می‌افتد!

چیست که آدم چیزهایی که سر ندارد، ته ندارد، صد من یک غاز هم ارزش ندارد و همیشه هم هست را مطرح کند. دنبال یک چیزی برویم، فکر خود را و سخن خود را و نفس خود را و قلب خود را به مسائلی مشغول کنیم، به مطالبی مشغول کنیم که برایمان سود داشته باشد. من نمی‌گویم اصلا از آن حرف‌ها نباشد؛ هر چیزی جای خودش را باید داشته باشد. مکان و ظرف خودش را باید داشته باشد و اگر از آن مکان و ظرف خارج بشود، فضا را آلوده می‌کند و در فضای آلوده دیگر انسان نمی‌تواند به پرواز دربیاید، دیگر نمی‌تواند عروج پیدا بکند.

الآن بنده دارم این مطالب را خدمت رفقا و دوستان می‌گویم و خب رفقا هم با نفس آماده خود و با قلب مستنیر خود و با فکر و ضمیر روشن دارند به مطالب توجه می‌کنند و به آن فکر می‌کنند، نقاط قوت و ضعفش را دارند تصوّر می‌کنند، یک دفعه من بروم در این قضایا، این چه می‌شود؟ تصور کرده‌اید؟ می‌خواهید یا نه؟! بگویید نه نه نه! نمی‌خواهیم! نه نه!

این چیزها را بگویید: خودمان بهتر از تو بلدیم! در این چرت و پرت‌ها بهتر از تو واردیم! آن مطالبی که در روزنامه و این طرف و آن طرف نوشته می‌شود را بهتر از تو بلدیم؛ نمی‌خواهد شما درباره آنها صحبت کنی، بیا همانی که از بزرگان شنیده‌ای، همانی که از اولیا شنیده‌ای را به ما بگو، این‌ها را خودمان می‌دانیم.

واقعیت است ها! واقعیت است.

و همین یک مرتبه، همین یک صحبت، همین یک کلمه، یک دفعه می بینید خراب کرد مجلس را! یک جمله! لازم نیست نیم ساعت یک ساعت آدم حرف بزند؛ همین که ذهن در این عالم کثرت می آید، همین که ذهن در این مسائل متکثره در دنیا می آید، همین که نفس در این مرتبه خودش را پایین می آورد، خراب می کند. جو را خراب می کند، فضا را خراب می کند.

لذا مرحوم آقا همیشه می فرمودند: رفقا و دوستان در مجالسی که با هم دارند حرف های دنیا نزنند، حرف از سیاست نزنند، حرف از مجالس اجتماعی نزنند.

آن را همه جا می شود زد، خیابان، بقالی، بیابان، خانه و همه جا هست دیگر! بگوییم، نگوییم، هست. آن مطالبی که هر جایی نیست و به دنبالش باید برویم. آن مسائلی که هر جا پیدا نمی شود، آن را باید دریابیم و فرصت را نباید از دست بدهیم.

حضرت موسی یک همچنین وضعیتی داشت. بعد خداوند می فرماید: ﴿وَأْتَمَمْنَاَهَا بَعْشَرٍ﴾ ده روز دیگر به این وعده ای که با حضرت موسی دادیم اضافه کردیم. اول، وعده سی روز بود، و الا می فرمود: و واعدنا موسی أربعین لیلة، خداوند می فرماید چهل روز وعده ندادیم، یک ماه وعده دادیم، سی روز؛ که سی روز قضیه تمام می شود، حضرت موسی برایش فتح باب می شود، مسائل و حجاب ها را رد می کند، از عوالم معنا عبور می کند، انکشاف حقایق ربوبی و اسرار عالم ربوبی برای او در این یک ماه تحقق پیدا می کند. یک ماه که شد، دیدیم نه! ده روز دیگر جا دارد، یک مقدار چاشنی را اضافه کنیم، پیاز داغش را خلاصه یک مقدار اضافه کنیم، آن واقعیت توحید باید باز ادامه داشته باشد که به چهل روز برسد.

و عجیب است که این مسئله برای خیلی ها هست. همین الآن یاد یک قضیه ای از مرحوم آقا - رضوان الله علیه - افتادم. ایشان می فرمودند که یکی از علمای نجف، از علمای خیلی مبرز نجف، مرد وارد، مدرّس، این شخص برایش یک شبهه توحیدی پیدا شده بود، و حالا به چه جهت؟ معلوم نیست دیگر. علی کل حال یک شبهه ای از مسائل توحیدی برایش پیدا شده بود و خیلی فکرش را آشفته کرده بود و حتی در نمازها و عبادتش تأثیر گذاشته بود و ایشان را هم کاملاً به هم ریخته بود. به کسی هم نمی تواند بگوید! حالا یک شخصی که با ریش سفید و گذشت شصت سال از عمرش بیاید بگوید آقا من تازه کافر شدم! مردم چکارش می کنند؟! می گویند که دستت درد نکند! این همه مدت آنجا بودی چکار کردی؟ حالا داری این مسائل را بیان می کنی؟

فقط تنها مطلبی که به نظرش رسید، این بود که شبهه و شک و تردید را با مرحوم آخوند



ملاحسین قلی همدانی مطرح کند. این مرد بزرگ و عارف کم نظیر؛ من می دیدم مرحوم آقا وقتی که اسم آخوند ملاحسین قلی می آمد، یک حالی می شوند و کم تر می دیدم که ایشان تغییر حال و تغییر چهره در تذکر و در یادآوری عرفا داشته باشند؛ معلوم است یک خبرهایی بوده است. من دقت که می کردم احساس می کردم که خلاصه جریان مرحوم آخوند ملاحسین قلی یک مقداری مثل اینکه با بقیه فرق می کند.

خلاصه ایشان می آید و این قضیه را با مرحوم آخوند مطرح می کند، مرحوم آخوند می گویند اشکالی ندارد، مطلبی نیست؛ فقط چهل روز با من باش و صحبت هم با من نکن، بیا، بیا بنشین در خانه، درس می دهیم، بنشین نگاه کن، غذا می خوریم تو هم با ما غذا بخور، سر سفره مان بنشین، خلاصه هر جایی که رفتیم با ما باش.

و این شخص در این چهل روز، شبها می رفت در منزل خودش، و صبح می آمد در کنار مرحوم آخوند می نشست، همین طور ساکت! حتی سفر هم که ایشان می رفتند، همان شخص هم با مرحوم آخوند هم سفر بود و اصلا صحبت هم نمی کرد و هیچ! همین فقط با ایشان بود.

ببینید! همین مصاحبت با یک ولی الهی، همین نگاه کردنش، همین دیدنش، همین ادراک حضورش، ادراک وجودش، ادراک این ارتباط چه می کند!

یک وقتی یکی از اشخاص بود که می آمد در مسجد قائم طهران، گاهی مرحوم آقا ایشان را دعوت می کردند، به مناسبت های مختلف صحبت می کرد؛ و خوب در یک وضعیتی خاصی بود، چون غیر از اشتغال به تبلیغ و مسائل روحانی، یک سری کارهای دیگری هم می کرد، مسائل و اشتغالات حقوقی هم داشت. علی کلّ حال فوت کرده؛ خدا رحمتش کند.

این شخص وقتی که ابتدای ماه رمضان می آمد به یک شکل و شمایل خاصی بود، چند روز می گذشت، می دیدیم یک مقدار دارد تغییر می کند؛ مثلا لباسش تغییر کرده، چون لباسش اندکی نامتناسب بود. یک مدتی می گذشت خلاصه محاسنش و امثال ذلک تغییر می کرد، خلاصه وضعش تا روز چهاردهم و پانزده که می رسید، کاملا نرمال و بالانس شده بود و متعادل می شد.

بنده خدا یک روز خودش این قضیه را بالای منبر گفت؛ یعنی یک قضیه ای پیش آمد که یک شخصی - شخص جاهلی بود - آمده بود یک حرفهای بی ربطی زده بود و مرحوم آقا ناراحت شده بودند و این منبری وقتی که آمد بالا روز بعد از این جریان، شروع کرد از مرحوم آقا گفتن - حالا ایشان هم نشسته اند پای منبر و سرخ شده اند، سرشان را پایین انداخته اند - آن منبری هم مرتب گفت و گفت و

گفت که شما نمی‌دانید چه شخصیتی است، خبر ندارید این کیست، نمی‌دانید، من تمام افراد را دیده‌ام، با همه صحبت کرده‌ام، با همه رفته‌ام، این فرد یک چیز دیگر است و اصلاً یک حسابی دارد؛ و از جمله اینکه: کسی که در کنار این مرد قرار بگیرد، بخواهد نخواهد عوض می‌شود! بخواهد نخواهد اگر در کنار او قرار بگیرد، این یک تغییر و تحوّل در او پیدا می‌شود.

و خودش گفت: من خودم یکی از این افراد هستم! و خوش به حال آنهایی که دور و بر ایشانند! خب از شکل و شمایلش که اصلاً عوض شده، پیدا بود.

این نکته خیلی مهم است که در این تغییرهاست که فکر هم عوض می‌شود! نه فقط حالات انسان تغییر پیدا می‌کند. این که می‌گویند: همنشین تو از تو به (بهتر) باید، مال این است. این که مولانا می‌گوید: یک لحظه صحبت با اولیای دنیا و آخرت انسان را چه می‌کند، به خاطر همین است. این که می‌گویند: همنشین و صدیق انسان باید فردی باشد که صالح باشد، به خاطر همین است. یعنی همین که ارتباط پیدا می‌شود، آن حالات نفسانی و تغییر و تحولات نفسانی، موجب می‌شود که افکار هم عوض بشود. قبلاً این‌طور فکر می‌کرد، الآن می‌بینید یک نوع دیگری فکر می‌کند.

این قبلاً در کتابش این را نوشته، الآن می‌بیند اشتباه کرده؛ در حالی که صحبتی نشده! در حالی که راجع به این قضیه بحثی نشده، راجع به این مطلب اصلاً حرفی زده نشده، چیزی را مطالعه نکرده. همین که با این بزرگ نشست، این نشستن همراه با تبدّل و تحوّل نفس، ذهن او، تصوّرات او، تصدیقات او، قضایای او و فکر او را هم کم‌کم برمی‌گرداند. الآن می‌بیند نسبت به مسئله جور دیگری فکر می‌کند، الآن ذهنش جای دیگری می‌رود. خبر ندارد از کجا این مسئله نشأت گرفته است.

مرحوم آخوند ملاحسین قلی به این شخص فرمودند که چهل روز با من باش و این شخص چهل روز با مرحوم آخوند بود.

مرحوم آقا می‌فرمودند: روز آخر که همان روز چهلم بود، این فرد در مسجد کوفه، با مرحوم آخوند نشستند و دستش کتاب لمعه بود، کتاب فقهی؛ کتاب شرح لمعه بود. مرحوم آخوند یک مرتبه رو کردند: کتاب چیست در دست؟

گفت: آقا لمعه است، آورده‌ام با خودم مطالعه می‌کنم.

ایشان فرمودند: بازش کن ببینیم.

همین‌طوری یک جایش را باز کرد و روایتی بود به مناسبتی؛ حالا یک روایت از امام مربوط به مسائل فقهی، روایاتی که در لمعه است دیگر، این روایات مشخص است که در چه زمینه‌هایی هست؛

مربوط به مسائل اخلاقی و این‌ها که نیست! مسائل فقهی و این چیزها است دیگر.

فرمودند که خب بخوان. شروع کرد خواندن و در ضمن خواندن رسید به روایتی از امام صادق علیه السلام راجع به یک مسئله‌ای بود. همین که آن روایت را خواند یک مرتبه دید آن شبهه برطرف شد. دید عجب این که چیزی نبوده. این شبهه‌ای که تا به حال در دلش همین‌طور خلجان می‌کرده و برای او مشکل ایجاد می‌کرده، این که چیزی نبوده! یک چیز عادی و بسیط و خیلی هم جوابش روشن و مسئله واضح بوده است.

خلاصه صحبت در این است که صرف بودن در این چهل روز، معلوم می‌شود یک خبرهایی هست؛ و نسبت به قضیهٔ چهل هم که خیلی مسائل، روایات، کلمات بزرگان و اینها هست و ما یک مقدار هم نسبت به قضیهٔ چهل و خصوصیات چهل در همین کتاب اربعین ذکر کرده بودیم و مرحوم آقا هم راجع به تأثیراتش در رسالهٔ بحرالعلوم مطالبی دارند. بزرگان نسبت به قضیهٔ چهل و گرفتن اربعینات، که چگونه تأثیر این ذکر و تأثیر ورد باید پس از گذشت چهل روز باشد مطالب بسیاری دارند. اینها یک مسائل تخیّلی و اعتباری نیست، یک سری واقعیات خارجی است.

در اینجا هم خداوند در آیهٔ قرآن برای حضرت موسی این موضوع را بیان می‌کند که ﴿وواعدنا موسی ثلاثین لیلة و اتمناها بعشر﴾ دیدیم سی روز برایش کم است، هنوز جا دارد که مسائل توحیدی برای او کاملاً بشکفد و باز بشود و در همان حدّ سعهٔ وجودی خود مطالب را دریابد، ده روز به او اضافه کردیم؛ این ده روز همین ده روز ذی‌الحجه است، یعنی از همان اول ماه ذی‌قعدة این اربعین شروع می‌شود و این ده روز، ده روز خاص است.

شاید هم قصد و غرض از این نحوه تکلم، این است که خداوند اهمیّت این ده روز را به ما یادآوری کند که خلاصه این ده روز یک حسابی سوای آن ثلاثین یوماً دارد و مسئله‌اش فرق می‌کند. لذا بزرگان نسبت به رعایت مراقبت در این ده روز خیلی توجّه داشتند، مرحوم آقا هر سال قبل از ورود به ماه ذوالحجة الحرام برای شاگردان و ارادتمندان خودشان صحبت می‌کردند و به اهتمام به پرداختن به دستورات این ده روز به آنها مطالبی را متذکّر می‌شدند.

از جمله مسائلی که باید در این ده روز به آن توجّه کرد، قضیهٔ روزه است، که روزهٔ این ده روز، البته به استثنای روز عید قربان و عید اضحی که روزه حرام است، این نه روز روزه‌اش بسیار مؤکّد است، حتی در روز عرفه که در آن روزه بسیار تأکید شده است، خیلی تأکید شده و افراد عدیده‌ای گفته‌اند که در روزهٔ روز عرفه به خصوص، حقائقی برای آنها منکشف شده است، گرچه مرحوم آقا

می فرمودند که در روز عرفه یکی از امور بسیار مهم، پرداختن به دعای سیدالشهداء در روز عرفه است و آنقدر این دعا مهم است که اگر کسی احساس می کند با گرفتن روزه نمی تواند این دعا را بخواند، ایشان می فرمودند که دعا مقدم بر روزه است.

و خیلی دعا دعای عجیبی است، واقعاً دعایی است که باید آن دعا با توجه و با تأمل خوانده شود، نه در جاهای شلوغ و پر سر و صدا که دعا می خوانند و وسط دعا شروع می کنند ترجمه کردن، روضه خواندن و غیره که اینها خراب می کند؛ دعا را همان جور باید خواند، باید همان طور که ائمه فرموده اند، همان طور خواند. البته انسان باید به معانی توجه داشته باشد، به معانی این ادعیه انسان باید توجه داشته باشد، اما فرض کنید که می آیند خودشان شروع می کنند به نصیحت کردن، مثلاً شخص دارد دعای کمیل می خواند، یک دفعه وسط دعای کمیل شروع می کند به نصیحت کردن، آخر به تو چه؟ دعایت را بخوان! اصلاً حال مجلس و دعا و همه چیز گرفته می شود و آن شخص هم که حالا خودش در چه وضعیتی است خدا می داند!

همان دعا را به همان کیفیت، بدون پرداختن به روضه و پرداختن به شعر و پرداختن به نصیحت کردن و غیره بخوان، نصیحتت را برو جاهای دیگر بکن. همان طوری که امام عرضه می کند به پروردگار، همان طور انسان باید به این دعا توجه داشته باشد.

نه در جای شلوغ، نه در جای پر سر و صدا؛ اینها همه باعث می شود که اثرات آن دعا در نفس کم بشود، و دعا تأثیر خودش را نگذارد. دعا نباید تند خوانده بشود؛ دعای تند هیچ فایده ای ندارد. مگر کارت زدن در اداره است که دعا سریع تمام شود؟

دعا باید با طمأنینه باشد، با صدای کشیده باید باشد، این کلمات یک به یک برود به جان انسان بنشیند، امام این دعا را عرضه داشته به پروردگار، این دعا از زبان وحی آمده، کلمه کلمه این دعا و این عبارت روی حساب است.

– نه، حضرت نشسته روز عرفات و همین طوری بگوییم! بگوییم: این که مثل ماست!  
سیدالشهداء در مقام عبودیت محضه، در عین احاطه علی و احاطه ولایتی، در دو مرتبه و در جمع بین این دو رتبه آمده این دعا را فرموده است. توجه می کنید؟ از یک طرف در مقام ولایت و در مقام امامت و در مقام اشراف کلی و در اشراف علی بر همه عالم وجود، و از یک طرف در عبودیت محض و صفر صفر!

شما این دعای عرفه را بخوانید، اصلاً مگر ممکن است کسی صفرتر و فقیرتر و محتاج تر از

گوینده و انشاءکننده یک همچین دعایی وجود داشته باشد؟ و باید هم این طور باشد! مگر حضرت می تواند خودش را در مقابل خدا مطرح کند؟ مگر حضرت می تواند در مقابل خدا عرض اندام کند؟ مگر حضرت می تواند در مقابل خدا خودش را به حساب بیاورد؟ این مسئله است که باعث تأثیر این ادعیه می شود. ادعیه ای که بزرگان و اولیای الهی می گویند. ما حالا مرتب می آییم از خودمان دعا درست می کنیم، زیارت نامه درست می کنیم. بابا این زیارت نامه ها، این دعاها، اینها همه برخاسته از نفس ماست، نه برخاسته از آن روح قدسی است. و کم من فرق بین هذا و هذا، ما بعد المشرقین.

این تفاوت، تفاوت جوهری است. در کلامی که از معصوم علیه السلام صادر می شود با کلامی که از ما صادر می شود. دعایی که او می کند و دعایی که ما می کنیم، دعایی که او می کند در آن حقیقت محضه و عبودیت محضه نهفته است، و دعایی که ما می کنیم آمیخته با تصوراتمان، تعلقاتمان، سلیقه هایمان، کم و زیاد کردن هایمان و اینهاست.

لذا رفقاً بر دعای روز عرفه خیلی اهتمام داشته باشند، بتوانند در جای خلوت، یا بتوانند چند نفر، یکی بخوانند، و دیگران گوش بدهند، نه این که نگاه کنند! نگاه کنند فایده ندارد، خراب می کند. دیگران گوش بدهند، یک نفر بخواند و آنها در دلشان آهسته زمزمه کنند آن دعا را تکرار کنند در دل بخوانند. این تأثیرش بهتر از این است که نگاه کنند به متن دعا. و باید در حال سکوت باشد، در حال توجه باشد، سعی نکنند زود تمام بشود، سعی نکنند این گونه باشد که بالاخره دستورالعمل است و باید خواند دیگر، باید تمامش کرد، یک جوری تمامش کرد. این حالتها فایده ای ندارد و آن اثر را ندارد. و باید توجه داشته باشیم همان طوری که فرمودند، آن قسمت آخر این دعا، به این دعا ارتباط ندارد، گرچه دارای مضامین بسیار عالی است، ولی ارتباط ندارد. وقتی که حضرت می فرمایند دیگر عرضه می دارند: یا ربّ یا ربّ یا ربّ، دیگر معلوم است که کلام تمام شد، دیگر دعا تمام شد، دیگر همه چیز گفته شد، همه درخواستها گفته شد، و حالا نمی دانم آن اضافه از کجا آمده؟

البته مدت ها است که این موضوع به عنوان یک گمشده برای بنده است که دارم می گردم و تحقیق می کنم. این ذیل دعای روز عرفه که مرحوم آقا شیخ عباس در مفاتیح آورده و به واسطه یک نسخه از نسخه های اقبال مرحوم سید بن طاووس آورده است، و هیچ نسخه دیگری این ذیل را ندارد؛ فقط همان یک نسخه آن را دارد، برای بنده مسلم است که این ذیل جزو دعای عرفه نیست.

اما این که این ذیل مربوط به خود سیدالشهد است و در جاهای دیگر حضرت این را فرموده اند؟ یا اینکه این ذیل همان طوری که بعضی احتمال می دهند، مربوط به ابن عطاء اسکندری است که از

بزرگان و عرفای مصر بوده و در آن مناجات عطائیه اش، این کلمات آمده است؟ البته باز منسجم نیست، متفاوت است، حالا آن شخصی که این قسمت را ملحق کرده به دعای عرفه، در واقع از فقرات آن مناجات نامه ترکیب و مونتاژ کرده است.

من بعید می دانم خود ابن عطاء اسکندری این کلمات را گفته باشد. به احتمال قوی و ظن قوی این عبارات عبارات معصوم است، متنها او آمده و در مناجات نامه خودش این کلمات را ذکر کرده است. و خیلی دارم دنبال این قضیه می گردم و بعضی جاها هم سپرده ام از همین کتابخانه ها که اگر نسخه های اصل را پیدا کردند... خلاصه این یکی از سوالات من هست، یکی از مطالب گمشده من است که به دنبال رفع آن هستم و اگر رفقا و دوستان هم بتوانند کمک کنند و این مسئله را حل کنند، ما از آنها خیلی ممنون می شویم.

علی کلّ حال این دعای روز عرفه بسیار بسیار دعای عجیبی است، تمام مراحل تکوّن ما را در این دنیا، مراتب تربیت، مراتب نزول توحید در جنبه های مختلف را حضرت آمده اند بیان کرده اند، خدایا تو آن بودی، تو آن بودی، ما را این طور کردی، آن طور کردی، از کتم عدم به عرصه وجود آوردی، خودت ما را به عهده گرفتی، موانع را از سر ما برداشتی، معدّات را برای ما مهیا کردی، تربیت ما را این طور کردی، از گمراهی ما را نجات دادی، از فرو افتادن در دام هلکه و شباک ابلیس خودت ما را رهاندی، اگر تو نبودی ما این بودیم، اگر تو نبودی ما آن بودیم؛ یعنی واقعا عجیب، بند بند بدن انسان به لرزه می آید وقتی که این طور شغاف و صریح و به طور وضوح حضرت تمام شرّاش وجود ما را بیان می کنند.

خیلی باید انسان تکان بخورد، اگر متوجّهانه به این دعا نگاه کند، خیلی باید تغییرات در او حاصل بشود و خودش را و جایگاه خودش را پیدا می کند.

این یکی از مسائلی است که مرحوم آقا تذکّر می دادند و خودشان هم بنده یادم هست هر سال در روز عرفه می رفتند در یک جایی، در یک گوشه ای و خودشان تنها این دعا را می خواندند. و حتی آن سالی که ما مشرف شده بودیم به حج، و بنده سنّم حدود هفده سال بود، یادم هست که در روز عرفه در بعد از ظهر یک دفعه ما دیدیم ایشان مفاتیح برداشتند و رفتند تنها، ما در همان خیمه ها بودیم، ولی ایشان تنها رفتند بیرون و برای نزدیک های غروب برگشتند و به قرائت این دعا پرداختند.

آنها بهتر می دانند قدر این دعاها را و کلماتی که از لسان معصوم تراوش کرده، آنها بهتر می دانند. اینها چیزهایی است که به ما فرموده اند! این مسائلی است که به ما فرموده اند، تذکراتی است که

به ما داده‌اند. همین‌هاست که یک دفعه یکی از اینها بگیرد دیگر کافی است. یکی از این پتک‌ها بخورد به سر دیگر کافی است، یکی از این جرقه‌ها بخورد، آتش بر خرمن هستی و هرچه هست و تعلقات می‌اندازد؛ لذا می‌فرمایند کوتاهی نباید بشود، به همین جهت است. وقتی هم می‌خواهد انجام بشود روی حساب گفته بشود، روی حساب خوانده بشود، روی حساب، آن تأثیر، یک دفعه می‌بینید تأثیر ماندگار شد، تأثیرِ همیشگی شد. استفاده از فرصت‌ها بسیار بسیار مغتنم است.

از جمله مطالب، اذکار توحیدیّه امیرالمؤمنین علیه السلام در این دهه است که ده فقره است و بسیار بسیار اذکار عجیبی است که به اذکار توحیدیّه موسویّه معروف است، در جریان همین اربعین حضرت موسی، خداوند حقیقت و واقعیت اینها را به نفس حضرت موسی القا کرد و در روایات هم داریم انسان اینها را هر روز بخواند و در بعضی از روایات هست که اگر بتواند ده مرتبه بخواند، خیلی بهتر است. البته همان‌طوری که عرض شد، اینها را همراه با معنی و توجه به معنا بخواند.

«لا اله الا الله عدد الليالي والدّهور»<sup>۱</sup>

خیلی عجیب است! این‌هایی که به این مبانی ایراد وارد می‌کنند، به مبانی فلسفی، به مبانی وجود، به مبانی وحدت وجود، به مبانی صرافت وجود، به مبانی حقیقت بسیطه وجود، راجع به این ذکر توحیدی چه می‌گویند؟ چگونه معنا می‌کنند؟ غیر از این که می‌گویند: آقا بخوانیم برویم؟!

«لا اله الا الله عدد الليالي والدّهور»

خدایی نیست، معبودی نیست، مؤثری نیست، به میزان و به عدد شب‌ها و به عدد دهرها و روزگارها؛ یعنی در تمام عالم ماده و عالم خلقت، حقیقت لاله‌الاله سریان دارد. عدد الليالي، به اندازه شب‌ها لاله‌الاله، یعنی آن واقعیت و آن حقیقت، همان ظهوری است که شما آن ظهور را به صورت شب می‌بینید، همان ظهوری است که شما آن را به صورت روزگار می‌بینید، به صورت چرخ و فلک دوّار می‌بینید. آن ظهورش همین است.

«لا اله الا الله عدد امواج البحور»

به عدد امواج بحور، حقیقت لاله‌الاله سریان دارد. یعنی چه عدد امواج البحور؟ یعنی نه تنها خود دریا آن ظهور حقیقت لاله‌الاله است و استقلال از خودش ندارد و آن واقعیت توحیدی و وجود صرف در این دریا و در این بحار سریان دارد، حتی حرکت او هم همان ظهور و تبلور واقعیت و مفهوم

---

<sup>۱</sup> مفاتیح الجنان، اعمال دهه اول ماه ذی الحجه.

لااله الا الله است.

«لا إله إلا الله عدد أمواج البحور، لا إله إلا الله و رحمته خير مما يجمعون»

هرچه هست در این دنیا، کجا دارید می‌روید؟ به چه دارید توجه می‌کنید؟ چه را دارید جمع می‌کنید؟ به چه تعلق دارید پیدا می‌کنید؟ دنبال چه کسانی می‌روید؟ جمع اموال، جمع نفوس، جمع اصدقاء، جمع اطرافیان، چرا از حقیقت لاله‌الاله غفلت کرده‌اید؟ دنبال آن حقیقت بروید و رحمت پروردگار را ببینید که آن رحمت با شما چه می‌کند! آن رحمت را کنار گذاشته‌اید و هی کثرات را چسبیده‌اید؟

«لا اله الا الله و رحمته خير مما يجمعون»

رحمتی که در ظهور لاله‌الاله در نفس شما پیدا می‌شود، دیگر چیزی را باقی نمی‌گذارد، دیگر تعلق و توجه به کثرتی را باقی نمی‌گذارد. دیگر جای صحبت از این چرندیات، صحبت از اینجا را این کار را بکنیم، آنجا را این کار را بکنیم، چرا اینجا این طور شد، ای وای بزنیم بر سرمان این بالا رفت، ای وای حالا آن پایین آمد، ای ضرر کردیم، ای نفع کردیم، را باقی نمی‌گذارد. آن رحمتی که در تجلی لاله‌الاله بر نفس و در قلب می‌آید، دیگر برای این جمع و تفریق‌ها چیزی باقی نمی‌گذارد.

«لا اله الا الله عدد الشوك و الشجر»

به اندازه خارها و به اندازه درختان لاله‌الاله

«لا اله الا الله عدد الشعر و الوبر»

به اندازه تک تک موی حیوانات و وبر: کرک، تجلی لاله‌الاله وجود دارد. عجیب است! عجیب است!

«لا اله الا الله عدد الحجر و المدر»

به اندازه سنگ‌های عالم، نه تنها زمین، و کلوخ‌ها. خدا دیگر چطوری بخواهد خودش را معرفی کند؟ چطوری بگوید من همه چیزم؟ چطوری بگوید من همه جا هستم؟ چطوری آن معنای صرافت خودش را بخواهد همه جا بیان کند؟ دیگر با چه بیانی؟ با چه بیانی؟ به میزان سنگ‌ها لاله‌الاله، به میزان کلوخ‌های در همه عالم لاله‌الاله، یعنی هر حقیقتی را که دارید می‌بینید، یک سر ربطی به او دارد، و یک سر فنای در خود دارد، بدون او فانی است، لاله‌الاله، با او باقی است!



با ارتباط به او بقا پیدا می کند و بدون ارتباط به او فنا پیدا می کند. این غیر از همان سریان حقیقت توحید در همه اعیان خارجی است؟ غیر از این معناست؟ پس چیست؟ اگر این نیست پس چیست؟! «لا اله الا الله عدد لمح العیون»

به اندازه تمام پلک زدن ها، واقعیت لاله الا الله وجود دارد! این پلکی که داری به هم می زنی ظهور لاله الا الله است، همین پلکی که داری به هم می زنی.

یکی از رفقا و دوستان می گفت وقتی بین الطلوعین ذکر می گفتم، وارد حیاط می شدم می دیدم از برگ برگ درختان در حیاط، صدای لاله الا الله بلند است!

بفرمایید! این هم چشم بندی است؟ این هم تخیل است؟ کلام امیرالمؤمنین علیه السلام است:

«لا اله الا الله عدد لمح العیون»؛ به عدد زدن های پلک چشم، حقیقت و واقعیت لاله الا الله وجود

دارد.

مرحوم آقا نقل می کردند می فرمودند که یک شب نیمه شعبانی، یک شخصی بود از دوستانشان، خدا رحمت کند، مرحوم آقاسیدعبدالله فاطمی شیرازی - یک وقتی بیشتر با هم مانوس بودند، ولی سال های آخر حیات آن مرحوم، یک قدری ارتباط کم تر شد - در نجف بود، شب نیمه شعبان، مرحوم آسید جمال گلپایگانی آن مرد بزرگ که یاد و نامش را ایشان در کتابها آورده اند، می گفتند: من را دید، گفت: فلانی من شب نیمه نمی توانم بروم زیارتی سیدالشهداء، - مردم از همه جا برای زیارت می آیند - بیا، این پول را بگیر و عوض من برو و زیارت کن و حاجت من را بگیر و بیاور.

ایشان می گویند که - همان مرحوم آقاسیدعبدالله برایشان تعریف می کردند - ما آمدیم در کربلا و رفتیم در خیمه گاه، و اول حمام رفتیم، غسل زیارت کردیم، وقتی که وارد حمام شدیم، خزینه داشت، وارد خزینه شدیم، این آب که تکان می خورد، دیدم از همه این آب و حرکت آب، صدای یاهو بلند شد! در هر موجی که می آید، دارد می گوید یاهو. آن موج از آن طرف می گوید یاهو موج دیگر از آن طرف - حالا خزینه هرچه وسعتش بوده - این امواج همه یاهو می گویند.

و حقیقت یاهو، خب از لاله الا الله یک قدری قوی تر است.

می گفت: دیدیم از همه جا دارند همه می گویند یاهو. خلاصه ما نفهمیدیم چه شد، غسل کردیم، نکردیم؟! آمدیم بیرون و رفتیم زیارت حضرت سیدالشهداء و همین که می خواستیم به حضرت عرضه کنیم و آمدیم بگوییم فلانی تقاضایی دارد، حاجتی دارد، حضرت به ما گفتند: دادیم! برو به او بگو دادیم!

می گفت: آمدیم نجف از کربلا و وقتی به او رسیدیم، می خواستم بگویم حاجت را گرفتم، گفتند: دیشب رسید! همان دیشب این مسئله به ما رسید.

خب خوش به حالشان! خوش به حالشان که اینها مسئله را بردند.

«لا اله الا الله عدد أمواج البحور»

امیرالمؤمنین می فرماید به عدد امواج حرکت های دریا، حقیقت لا اله الا الله ظهور دارد، این برای خیلی ها پیدا می شود، برای خیلی ها تجسم پیدا می کند، این معنا برای خیلی ها روشن می شود. بسیاری از افراد، از دوستان، از رفقا، از اصداق بودند، هستند، این معانی برایشان روشن است، این معانی برایشان ظاهر است.

«لا اله الا الله في الليل إذا عسعس و الصبح إذا تنفس»

شب وقتی که می آید، صبح وقتی که باز می شود، در همه اینها لا اله الا الله ظهور دارد.

«لا اله الا الله عدد الرياح في البراري و الصخور»

عدد بادهایی که در بیابانها و در صخره ها در جریان است.

بعضی از دوستان به من می فرمودند که وقتی صدای باد را ما می شنیدیم، همراه با آن صدای

لا اله الا الله به گوشمان می رسید. البته گوش دل. اینها همه هست.

آن شخصی که نقل می کند و می گوید: وقتی امیرالمؤمنین شبها می آمد به من سر می زد، علامتش این بود که وقتی می آمد می دیدم سنگریزه های این در و دیوار، با او به ذکر تسبیح مشغول است. اینها شوخی نیست! نه اینکه در آن موقع ایجاد بشود، این هست، گیرنده را باید بالا ببریم تا بشنویم.

الآن در این اتاق همه امواج هست، ولی ما می شنویم؟ نه! گیرنده نداریم! ضبط نداریم! گیرنده داشته باشیم، به مقدار قدرت و قوت گیرنده دریافت می کنیم. گیرنده مان ضعیف باشد بعضی از امواج را می گیرد؛ گیرنده را قوی بکنیم، آن فرکانسش قوی بشود، امواج بیشتری را می گیرد، قوی تر باشد، بیشتر می گیرد. هرچه آن گیرنده بالاتر و قوی تر باشد، قدرت جذب و ظهور امواج بیشتری را دارد.

به فرمایش مرحوم حاجی سبزواری رحمة الله عليه:

موسی ای نیست که دعوی أنا الحق شنود \* \* \* ورنه این زمزمه اندر شجری نیست که نیست موسایی پیدا نمی شود که بشنود و الا هیچ شجری نیست که این زمزمه را نداشته باشد، همه دارند، تو موسی بشو، تا أنا الحق را بشنوی. پس همیشه أنا الحق هست. أنا الحق در آن شجر بوده، أنا الحق

در این میکروفونی که الآن در جلوی من است هم موجود است، چه کسی این را می شنود؟ موسی باید بیاید تا بشنود.

أنا الحق در این ستون است، أنا الحق در این فرش است، أنا الحق در این طاق است، أنا الحق در این پنکه ای که الان دارد می گردد، هست. در همه اینها آن ظهور توحید و آن ظهور حقیقت و سریان توحید هست، گیرنده را قوی کن تا بفهمی! در این سطح بالا بیا، همین سطح را بهت نشان می دهند، بالاتر را نشان نمی دهند. بالاتر بیا، باز همین سطح را به تو نشان می دهند. هرچه بالاتر آمدی هی مطابق آن افقی که می رسی می بینی. نه این که نیست، هست؛ ما باید به آن مرتبه برسیم تا ببینیم که مسائل چیست؟ حقایق پشت پرده چیست؟ حقایقی که وجود دارد، نه اینکه بعداً خلق می شود، الآن وجود دارد، اما چشم، چشم دیدن ندارد.

«لا اله الا الله من اليوم إلى يوم يُنفخ في الصور»

در تمام عالم وجود سریان حقیقت لاله الا الله وجود دارد.

خب مطلب یک قدری به درازا کشید و خلاصه توصیۀ بزرگان در این ایام بر مراقبۀ بسیار بیشتر، و توجّه بیشتر است، در روز عید خواندن نماز روز عید بسیار مستحب است، و همه می خواندند و حتی تا آنجا که به نظر بنده می رسد، اولیای الهی نسبت به نماز روز عید قربان، بیشتر نظر داشتند، - این طور به نظر بنده می رسد - تا حتی نسبت به نماز عید فطر.

چون حالات و خصوصیات که در این روز هست، یک جنبه ها و تجلیات توحیدی خاصی دارد. آن ماه مبارک و ضیافت الهی و امثال ذلک برای خودش یک حساب و کتابی دارد؛ ولی این روز بی حساب روز عید نام نگرفته و بی جهت روز عید قربان نام نگرفته است. لذا بنده نسبت به این مسئله مطالبی را از بزرگان دیده ام. البته در میان مردم عید فطر بهتر است و از اوّل هم به این کیفیت بوده، و مشخص است که بالاخره یک ماه روزه و الآن فراغت از روزه و آن شادی و عیدی که به واسطۀ این حالات پیدا شده، جای خود را دارد. اما برای خاصان، روز عید قربان باز حالت خاص خودش را دارد. لذا رفقا هم از نماز روز عید قربان دریغ نورزند و حتما این نماز را به جای بیاورند، و نماز بسیار بسیار مهمی است.

ان شاء الله امیدواریم خداوند همه ما را در راه اولیای خودش و در راه دوستان درگاه خودش ثابت

قدم بدارد.

اللهم صلّ على محمد و آل محمد